

Sygn. akt V ACa 975/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jacek Grela
Sędziowie:	SA Maria Sokołowska (spr.) SO del. Teresa Karczyńska - Szumilas
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Justyna Stankiewicz

po rozpoznaniu w dniu 17 czerwca 2015 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa(...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.

przeciwko M. G. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 23 września 2014 r. sygn. akt I C 760/13

I. oddała apelację;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych)

tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

V ACa 975/14

UZASADNIENIE

Powód (...)sp. z o.o. z siedzibą w B. wniósł o uznanie za bezskuteczną w stosunku

do powoda umowy darowizny, zawartej w dniu 6 czerwca 2013 roku pomiędzy J.

i M. K. (1) pozostającymi w związku małżeńskim a pozwaną M. G. (2) w wyniku której doszło do przeniesienia na

pozwaną prawa użytkowania wieczystego gruntu wraz z nakładami na niego poczynionymi w postaci murowanego

budynku piętrowego o powierzchni 300 metrów⁽²⁾ wraz z wyposażeniem, który

to położony jest w B. przy ulicy (...), dla którego Sąd Rejonowy

w B. (...)prowadzi księgę wieczystą o numerze

(...) -w celu umożliwienia zaspokojenia wierzytelności przysługującej powódce wobec J. K. (1) w kwocie 165.810,36 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 16 czerwca 2005 roku do dnia zapłaty, stwierdzonej prawomocnym nakazem zapłaty Sądu Okręgowego w B. (...)z dnia 5 września 2005 roku sygn. akt

(...) oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu, strona powodowa wskazała, iż skutkiem zawartej umowy J. K. (1) wyzbył się jedyne go ze składników majątku, z którego mogłoby nastąpić zaspokojenie wierzytelności powódki przysługującej jej na podstawie w/w prawomocnego nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w B.. Obecnie możliwa jest jedynie egzekucja ze świadczenia emerytalnego otrzymywanego przez dłużnika z(...) Komornikowi sądowemu nie udało się znaleźć innego majątku dłużnika nadającego się do egzekucji. Powódka wskazała ponadto, iż w przedmiotowej sprawie znajduje zastosowanie domniemanie z art. 529 kc oraz art. 527§3 kc jak również przepis art. 528 kc z uwagi na fakt dokonania nieodpłatnej czynności prawnej jak również stosunek bliskości łączący pozwaną z dłużnikiem.

W odpowiedzi na pozew, pozwana M. G. (1) wniosła

o jego oddalenie i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. Pozwana zaprzeczyła, by zawierając umowę darowizny miała wiedzę o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, jak też by pozostawała z dłużnikiem z bliskich stosunkach wskazując, na zanik łączących ją z dłużnikiem więzi rodzinnych. Nadto pozwana wskazała, iż strona powodowa nie przedłożyła dowodów potwierdzających aktualną wysokość zobowiązań dłużnika J. K. (1). Zdaniem pozwanej, w momencie zawierania umowy darowizny, wierzytelność przysługująca powódce w stosunku do dłużnika J. K. (1) została w całości przez niego uregulowana. Nadto, jak wynika z okoliczności przedstawionych przez powódkę, egzekucja w stosunku do dłużnika wciąż jest skuteczna, a roszczenie powódki systematycznie się zmniejsza z uwagi na prowadzenie egzekucji ze świadczenia emerytalnego dłużnika.

Wyrokiem z dnia 23 września 2014 r. Sąd Okręgowy w B. uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki uznając za bezskuteczną w stosunku do powódki umowę darowizny, zawartą w formie aktu notarialnego w B., w dniu 6 czerwca 2012r. przed notariuszem W. K. prowadzącą Kancelarię Notarialną w B., (...)

(...) pomiędzy J. i M. K. (1) pozostającymi w związku małżeńskim a M. K. (2), w wyniku której doszło do przeniesienia na M. K. (2) prawa użytkownika wieczystego gruntu wraz z nakładami na niego poczynionymi w postaci murowanego budynku piętrowego o powierzchni 300 m⁽²⁾ wraz z wyposażeniem, położonego w B. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowym

w B. (...)prowadzi księgę wieczystą o numerze

KW (...) w celu umożliwienia zaspokojenia wierzytelności przysługującej powódce wobec J. K. (1) w kwocie 135.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 czerwca 2005 r. do dnia zapłaty, stwierdzonej prawomocnym nakazem zapłaty Sądu Okręgowego

w B. z dnia 5 września 2005 r., sygn.. akt (...).Nadto Sąd Okręgowy zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 11.908 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd ten ustalił, iż prawomocnym nakazem zapłaty Sądu Okręgowego

w B., wydanym w sprawie (...) w dniu 5 września 2005 roku- na rzecz powódki została zasądzona od J. K. (2) kwota 200 tysięcy złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 16 czerwca 2005 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania w wysokości 6.515 złotych.

W wyniku egzekucji prowadzonej przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym

w B. S. J., w sprawie (...)przeciwko dłużnikowi J. K. (1), powódka nie uzyskała zaspokojenia swojej wierzytelności. Komornik sądowy dokonuje comiesięcznych potrąceń ze świadczenia emerytalnego przysługującego dłużnikowi J. K. (1). Obecnie wierzytelność przysługująca powódce w stosunku

do dłużnika J. K. (1) wynosi kwotę 135 tysięcy złotych.

Prowadzone przez dłużnika J. K. (1) przedsiębiorstwo (...)

sp. z o. o. z siedzibą w B., na podstawie umowy zawartej w dniu

1 września 2005 roku z powodową spółką- wykonywało na rzecz powódki (...)

z materiałów dostarczanych wyłącznie przez powódkę. Powódka dokonywała również odsprzedaży (...) na rzecz (...)

sp. z o.o. w B.. Na podstawie sporządzonego

w dniu 1 października 2005 roku aneksu do przedmiotowej umowy, wynagrodzenie przysługujące wykonawcy sp. z

o.o. (...) z siedzibą w B. za wykonanie(...)każdorazowo miało zostać przelane w całości na rzecz powódki, na poczet

zadłużenia powstałego w 2004 roku, wynikającego z wydanych na rzecz powódki przeciwko (...)

sp. z o.o. z siedzibą w B. prawomocnych nakazów zapłaty z dnia

3 grudnia 2004 roku(...)12 stycznia 2005 roku (...) oraz 20 stycznia 2005 roku (...)

W momencie otrzymania faktury wystawionej przez (...) sp. z o.o. w B.

z tytułu wynagrodzenia za wyprodukowane (...), powódka zaliczała je w pierwszej kolejności na poczet długu

wynikającego z bieżącej sprzedaży (...), w dalszej kolejności na poczet zadłużenia objętego prawomocnymi nakazami

zapłaty wydanymi z dnia 3 grudnia 2004 roku (...)12 stycznia 2005 roku (...) oraz 20 stycznia 2005 roku (...)

W dniu 6 czerwca 2012 roku pozwana M. G. (1) zawarła

z rodzicami J. i M. K. (1) umowę notarialną darowizny, na podstawie której J. i M. K. (1) darowali pozwanej prawo użytkowania wieczystego gruntu położonego w B., przy ulicy (...) wpisane w księgę wieczystą

KW nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w B. (...). Następnie w dniu 8 czerwca 2012 roku pozwana ustanowiła

na rzecz swoich rodziców służebność osobistą mieszkania polegająca na prawie zamieszkiwania

w domu znajdującym się na w/w nieruchomości, na dotychczasowych zasadach jako współdomownicy.

(...)w W.. (...)

Wskazując na treść art. 527 i nast. kc Sąd Okręgowy zważył, iż przesłankami udzielenia ochrony pauliańskiej

są: 1) istnienie wierzytelnością 2) dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią 3) pokrzywdzenie

wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika 4) dokonanie przez dłużnika czynności ze

świadomością pokrzywdzenia wierzyciela 5) uzyskanie wskutek tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią)

6) działanie osoby trzeciej w złej wierze. Ciężar udowodnienia przesłanek warunkujących możliwość skorzystania

z ochrony- zgodnie z regułą dowodową wyrażoną w art. 6 k.c. - obciąża wierzyciela, który jest uprawniony do

zaskarżenia czynności prawnej dłużnika. Definicję przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela zawiera art. 527§2 kc, w

myśl którego czynność prawna jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik

stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Element

pokrzywdzenia wierzyciela należy badać na moment wystąpienia z żądaniem. Zgodnie

z potocznym znaczeniem terminu niewypłacalności chodzi o sytuację dłużnika polegającą

na braku możliwości wywiązywania się przez niego z zobowiązań finansowych. Pokrzywdzenie wierzyciela powstaje

na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność utrudnienie lub odwleczenie

zaspokojenia wierzyciela.

Zdaniem Sądu I – instancji powódka udowodniła istnienie przesłanek warunkujących możliwość skorzystania z

ochrony pauliańskiej. W ocenie tego Sądu, w okolicznościach niniejszej sprawy nie było wątpliwości, iż na skutek

wydanego przeciwko dłużnikowi J. K. (1) prawomocnego nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w B. w dniu

5 września 2005 roku, sygn. akt (...) powódce przysługuje wierzytelność, której aktualna wysokość wynosi kwotę 135

tysięcy złotych. Wierzytelność ta istniała w chwili zawierania umowy darowizny.

Wierzytelność ta została uregulowana przez dłużnika w drodze postępowania egzekucyjnego jedynie częściowo.

Sąd Okręgowy zaznaczył, iż powódce w stosunku do dłużnika przysługiwały wcześniejsze wierzytelności wynikające

z wydanych przeciwko dłużnikowi prawomocnych nakazów zapłaty z dnia 3 grudnia 2004 roku (...)12 stycznia

2005 roku (...)oraz 20 stycznia 205 roku (...)

W wyniku potrąceń z wynagrodzenia przysługującego przedsiębiorstwu

dłużnika (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. za wykonywane na rzecz spółki (...), powódka dokonywała rozliczeń w pierwszej kolejności na poczet zadłużenia wynikającego

z prowadzonej na rzecz przedsiębiorstwa dłużnika odsprzedaży (...), a w dalszej kolejności

na poczet przysługujących jej w stosunku do dłużnika wierzytelności zasądzonych prawomocnymi nakazami zapłaty z dnia 3 grudnia 2004 roku (...), 12 stycznia 2005 roku (...) oraz 20 stycznia 2005 roku (...). Zatem w wyniku dokonywanej przez powódkę kompensacji nie doszło do uregulowania w żadnej części przysługującej jej względem dłużnika wierzytelności, wynikającej

z prawomocnego nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w B., wydanego w sprawie (...), w dniu 5 września 2005 roku. Postępowanie egzekucyjne dotyczące tej wierzytelności prowadzone jest jedynie ze świadczenia emerytalnego dłużnika i nie doprowadziło

do całkowitego zaspokojenia powodowej spółki jako wierzyciela. Dokonując na rzecz pozwanej darowizny nieruchomości- dłużnik wyzbył się jednego ze składników swojego majątku i stał się niewypłacalny w stopniu wyższym, niż przed dokonaniem darowizny.

Zawierając w dniu 6 czerwca 2012 roku umowę darowizny pozwana uzyskała korzyść majątkową, gdyż nieodpłatnie nabyła prawo użytkowania wieczystego gruntu położonego

w B. przy ulicy (...). O istnieniu wierzytelności i pokrzywdzeniu powódki wiedziała zarówno pozwana jak i dłużnik. Sąd Okręgowy zważył, iż świetle przepisu art. 528 kc, okoliczność, że osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie powoduje, iż nie

ma znaczenia- dla możliwości uznania czynności dłużnika za bezskuteczną- czy osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o tym,

że dokonując czynności prawnej dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli.

W konsekwencji zastosowania tego przepisu odpada obowiązek wykazania przez wierzyciela działania osoby trzeciej w złej wierze. W realiach przedmiotowej sprawy, Sąd I instancji przyjął, że pozwana wiedziała, iż dłużnik darując jej nieruchomość działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela- jak wymaga tego treść przepisu art. 527§3 kc- pozwana jest bowiem córką dłużnika. Zatem w tych warunkach – zdaniem Sądu - bez znaczenia pozostaje faktyczna wiedza pozwanej na temat istniejącej wierzytelności powódki, stanu niewypłacalności dokonał

i celu, w jakim dłużnik dokonał z pozwaną kwestionowanej czynności, bowiem zastosowanie znajduje domniemanie wynikające z powyższego przepisu, zgodnie z którym jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała,

iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. O istnieniu bliskiego stosunku pomiędzy dłużnikiem a osobą trzecią decydują zaś zwykle - tak jak w tym przypadku - więzy rodzinne.

We wniesionej apelacji pozwana M. G. (1) zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego w całości domagając się jego zmiany poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie uchylenia tego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I – instancji. Nadto wniosła o zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Skarżąca zarzuciła:

1) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na błędnym przyjęciu, że

a) J. K. (3), będący ojcem pozwanej, pomimo zawartego pomiędzy (...) Sp. z o.o. (zwanej dalej: (...) lub Spółką), a powódką, aneksem z dnia 1 października 2005 r. do umowy z dnia 1 września 2005 r., zgodnie z którym wynagrodzenie przysługujące (...) każdorazowo miało być przelewane w całości w rzecz powódki na poczet zadłużenia wynikającego z nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w B.(...)z dnia 5 września 2005 r., sygn.. akt (...), nie spłacił zobowiązania wynikającego z ww. nakazu zapłaty

z dnia 5 września 2005 r., sygn.. akt (...), a w konsekwencji iż w dniu wniesienia pozwu istniało zobowiązanie J. K. (1) z tytułu ww. nakazu zapłaty oraz

iż J. K. (1), skutek dokonanej czynności prawnej, działał z pokrzywdzeniem powódki;

b) Powódce w stosunku do Dłużnika J. K. (1) przysługiwały wcześniejsze wierzytelności wynikające z wydanych przeciwko dłużnikowi prawomocnych nakazów zapłaty z dnia 3 grudnia 2004 r. (...) 12 stycznia 2005 r. (...) oraz 20 stycznia 2005 r. (...) podczas gdy ww. wierzytelności przysługiwały Powódce względem (...);

c) przyjęcie, że Dłużnik J. K. (1) oraz (...) to jeden i ten sam podmiot, podczas gdy J. K. (1) jest osobą fizyczną, a (...) jest osobą prawną,

2) naruszenie prawa procesowego mające wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 §1 kpc poprzez dokonanie przez Sąd I instancji dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, a także poprzez niedokonanie wszechstronnej analizy zebranego materiału dowodowego, skutkujące przyjęciem przez Sąd I instancji, iż J. K. (1), będący ojcem Pozwanej, pomimo zawartego pomiędzy (...), a Powódką, aneksu z dnia 1 października 2005 r. do umowy z dnia 1 września 2005 r., zgodnie z którym wynagrodzenie przysługujące (...) każdorazowo miało być przelewane w całości na rzecz Powódki na poczet zadłużenia wynikającego z nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w B.(...) z dnia 5 września 2005 r. sygn. akt (...), nie spłacił zobowiązania wynikającego z ww. nakazu zapłaty z dnia 5 września 2005 r., sygn. akt (...), a w konsekwencji iż w dniu wniesienia pozwu istniało zobowiązanie J. K. (1) z tytułu ww. nakazu zapłaty oraz iż J. K. (1), wskutek dokonanej czynności prawnej, działał z pokrzywdzeniem Powódki;

3) naruszenie prawa procesowego mające wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 § 1 kpc w zw. z art. 328 §2 kpc poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji oparcie rozstrzygnięcia wyłącznie na dowodach przedstawionych przez Powódkę, z pominięciem dowodów zawnioskowanych przez Pozwaną;

4) naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 528 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie, polegające na uznaniu przez Sąd i instancji, iż pomimo wygaśnięcia zobowiązanie ojca Powódki J. K. (1), z uwagi na zawarcie pomiędzy (...), a Powódką aneksu z dnia 1 października 2005 r. do umowy z dnia 1 września 2005 r., zgodnie z którym wynagrodzenie przysługujące (...) każdorazowo miały być przelewane w całości na rzecz powódki na poczet zadłużenia wynikającego z nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w B.(...) z dnia 5 września 2005 r., sygn.. akt (...), a w konsekwencji uznanie, iż w dniu wniesienia pozwu istniało zobowiązanie J. K. (1) z tytułu ww. nakazu zapłaty oraz iż J. K. (1), wskutek dokonanej czynności prawnej, działał z pokrzywdzeniem powódki;

5) naruszenie prawa procesowego, tj. art. 98 § 1 kpc poprzez zasądzenie od Pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu w wysokości 11 908,00 zł podczas gdy, wartość przedmiotu sporu w chwili wniesienia pozwu, wynosiła 135 000,00 zł (a nie błędnie oznaczone przez Pozwaną w wysokości 165 810,36 zł) oraz z uwagi na powyższe opłata sądowa od pozwu winna wynosić 6 750,00 zł, a nie 8 291,00 zł, w konsekwencji czego koszty niezbędne do dochodzenia praw i obrony Powódki winny wynosić 10 367,00 zł, a nie 11 908,00 zł.

Powódka w odpowiedzi na apelację domagała się jej oddalenia oraz zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie. Zasadnicza część zarzutów apelacji sprowadza się do zakwestionowania ustaleń Sądu I instancji, co do istnienia wierzytelności powódki wobec dłużnika J. K. (1) w dacie dokonywania czynności darowizny jak

i w dacie jej zaskarżenia. Pozwana twierdziła bowiem, że wobec realizacji porozumienia wynikającego z aneksu z dnia 1.10.2005 r. do umowy z dnia 1.09.2005 r. zawartej pomiędzy (...) Spółkę z o.o. (zwanym dalej spółką (...))

a powódką, zgodnie z którym wynagrodzenie przysługujące spółce (...) miało być każdorazowo przekazywane w całości na rzecz powódki na poczet zadłużenia wynikającego

z nakazu zapłaty wydanego przeciwko J. K. (4) w sprawie (...), doszło do spłaty zobowiązania wynikającego z tego nakazu zapłaty, a w konsekwencji nie istniała wierzytelność, która podlegałaby ochronie na podstawie przepisów regulujących instytucję skargi pauliańskiej.

Nie ulega wątpliwości, że warunkiem dochodzenia ochrony na podstawie art. 527 § 1 kc jest wykazanie istnienia wierzytelności w stosunku do dłużnika, który dokonał kwestionowanej skargą pauliańską czynności prawnej. Wierzytelność ta powinna istnieć w chwili dokonywania zaskarżonej skargą czynności prawnej oraz w chwili wytoczenia powództwa, na podstawie art. 527 § 1 kc.

Obowiązek wykazania istnienia wierzytelności, co do zasady, obciąża wierzyciela, a więc powoda w procesie pauliańskim i obejmuje zarówno fakt przysługiwania wierzycielowi od dłużnika oznaczonego świadczenia na jego rzecz sumy pieniężnej, jak i jego skonkretyzowanie, przez określenie tytułu prawnego i wysokości. W odniesieniu do wierzytelności stwierdzonej tytułem egzekucyjnym istotne jest, czy wierzyciel tak określając przedmiot ochrony, dochodzi jej w pełnym zakresie, bo nie zdołał uzyskać nawet częściowego zaspokojenia, czy też do pewnej jedynie wysokości, bo w pozostałej części, został już zaspokojony. Uprawnienie do ograniczenia wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym przysługuje wyłącznie wierzycielowi.

Tytuł wykonawczy, w tym także w postaci prawomocnego nakazu zapłaty zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, zgodnie z treścią art. 365 § 1 kpc, wiąże nie tylko strony i sąd, który go wydał, lecz również inne sądy. Oznacza to, że sąd rozpoznający sprawę ze skargi pauliańskiej jest związany tym tytułem, a więc musi uwzględnić jego treść, wskazującą, że określone mu wierzycielowi (powodowi w procesie pauliańskim) przysługuje wobec konkretnego dłużnika skonkretyzowana wierzytelność. Inny może być tylko rozmiar tej wierzytelności wskazany przez wierzyciela, ale musi się on mieścić w granicach wyznaczonych treścią tytułu wykonawczego. Wykazując istnienie tytułu wydanego przeciwko dłużnikowi, obejmującego wierzytelność podlegającą ochronie pauliańskiej, wierzyciel wykazuje przesłankę istnienia wierzytelności, a więc jedną z przesłanek skuteczności skargi, określoną w art. 527 §1 kc.

Może się jednak zdarzyć, że po powstaniu tytułu wykonawczego (lub nawet wcześniej, bo po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpią zdarzenia, wskutek których zobowiązanie, dłużnika względem wierzyciela wygasło między innymi wskutek jego spełnienia lub nie może być egzekwowane. Pozostaje wówczas pytanie, czy osoba trzecia będąca stroną pozwaną w procesie pauliańskim może podnieść zarzut wygaśnięcia lub niemożności egzekwowania zobowiązania dłużnika. Na to pytanie należy odpowiedzieć przecząco. Wskazane zarzuty przysługują bowiem wyłącznie dłużnikowi w ramach powództwa opozycyjnego przewidzianego w art. 840 § 1 pkt 2 kpc. W drodze tego powództwa dłużnik może zwalczać jedynie wykonalność tytułu wykonawczego, nie może natomiast podważać treści orzeczenia sądowego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Treść art. 840 §1 kpc nie pozostawia też wątpliwości, że wyłącznie legitymowanym do wytoczenia powództwa opozycyjnego jest dłużnik (względnie jego następcy prawni), a nie osoba trzecia. Oznacza to, że także zarzuty dotyczące wygaśnięcia zobowiązania lub niemożności jego egzekwowania, typowe dla powództwa opozycyjnego, mogą być zgłoszone w innych procesach wyłącznie przez dłużnika będącego ich stroną. Nie może to dotyczyć procesu ze skargi pauliańskiej w której dłużnik nie ma pozycji strony.

W rozpoznawanej sprawie powódka określając przedmiot ochrony pauliańskiej wskazała wierzytelność w kwocie 165 810,36 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16.06.2005 r., objętą tytułem wykonawczym w postaci nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w B. z dnia 5.09.2005 r. w sprawie (...) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, w którym zasądzono od dłużnika J. K. (1) na rzecz powódki kwotę 200.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 16.06.2005 r. i kosztami procesu. Tytuł ten jest podstawą prowadzonego postępowania egzekucyjnego przeciwko J. K. (1), toczy się egzekucja z jego świadczenia emerytalnego, jednak dłużnik, nie podjął żadnej obrony przeciwko tej egzekucji, w szczególności nie wystąpił z powództwem opozycyjnym z art. . 840 §1 pkt 2 kpc, opartym na zarzucie spełnienia świadczenia. W świetle wyżej przedstawionych wywodów, zarzut ten nie może zostać skutecznie zgłoszony przez pozwaną w niniejszym procesie.

Przyjęcie odmiennego stanowiska prowadziło do faktycznego rozstrzygnięcia w procesie pauliańskim kwestii dotyczących praw i obowiązków dłużnika, w sytuacji gdy nie jest on stroną tego postępowania, co pozostaje w jawnej sprzeczności z zasadą skargowości i praworządności.

Skoro zatem powódka w chwili dokonywania zaskarżonej czynności (zawierania umowy darowizny), tj w dniu 6.06.2012 r. i w chwili wystąpienia z powództwem w niniejszej sprawie, a także w chwili wyrokowania dysponowała tytułem wykonawczym przeciwko dłużnikowi J. K. (1) (wydanym w dniu 5.09.2005 r.), to tym samym miała prawo do prowadzenia egzekucji z jego majątku, a więc mogła także domagać się – przy spełnieniu pozostałych przesłanek z art. 527 kc – ochrony pauliańskiej. Pamiętać bowiem należy, że tytuł wykonawczy uprawnia wierzyciela do prowadzenia egzekucji z majątku jego dłużnika, przy czym składnik majątkowy, który ubył z tego majątku na skutek zaskarżonej skargą pauliańska czynności prawnej, jest traktowany tak, jakby nadal wchodził w skład majątku dłużnika. Wyrok ze skargi pauliańskiej orzekający o bezskuteczności zaskarżonej czynności prawnej nie rozstrzyga też o wysokości należności dłużnika względem wierzyciela. Jak już zostało to wyżej powiedziane, badaniu Sądu podlega jedynie to, czy wskazana przez powoda wierzytelność, jaka ma podlegać ochronie pauliańskiej nie przekracza granic wynikających z tytułu wykonawczego wydanego przeciwko dłużnikowi, którym sąd – stosownie do treści art. 365 kc pozostaje związany. W razie istnienia sporu co do wysokości wierzytelności właściwą drogą obrony dłużnika jest powództwo przeciwegzekucyjne (por. uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego z dnia 30.09.2004 r., IV CK 30/04, LEX nr 188480, z dnia 9.04.2010, I CSK 273/09, LEX nr 602265).

Nawet gdyby przyjąć odmiennie i uznać, że osoba trzecia - pozwana w procesie pauliańskim, może skutecznie podnosić zarzuty dotyczące wygaśnięcia zobowiązania dłużnika po powstaniu tytułu egzekucyjnego, to w ustalonych okolicznościach niniejszej sprawy, których prawdziwość Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne, brak byłoby podstaw do przyjęcia, że istotnie wierzytelność powódki wynikająca z tytułu wykonawczego stanowiącego nakaz zapłaty w sprawie (...) wygasła w skutek jej zaspokojenia.

Wbrew twierdzeniom skarżącej zapisy umowy łączącej powódkę ze spółką (...) nie zobowiązywały tej ostatniej do każdorazowego przekazywania przysługującego jej wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu umowy na rzecz powódki na poczet zadłużenia wynikającego z nakazu zapłaty wydanego przeciwko J. K. (1) w sprawie (...). Z treści aneksu z dnia 1.10.2005 r. jasno wynika, że wynagrodzenie za wykonanie przedmiotu umowy spółka (...) miała w całości przekazać na rzecz spółki (...) na poczet istniejącego zadłużenia. Chodziło tu przy tym o zadłużenie jakie miała spółka (...) wobec spółki (...) (powódki), a nie o zadłużenie osób trzecich wobec powodowej spółki. Jak wynika z ustaleń Sądu Okręgowego Spółka (...) miała wobec spółki (...) zadłużenie wynikające z prawomocnych nakazów Sądu Okręgowego w B. w sprawach (...)i Sądu Rejonowego w B. w sprawie (...)na łączną kwotę 247.285 zł z odsetkami, a nadto nieobjęte tymi nakazami zadłużenie wynikające z bieżącej sprzedaży (...). Umowa łącząca spółki (...) nie wskazywała na poczet którego z tych długów ma zostać „przekazane” wynagrodzenie należne spółce (...). Mogło więc zostać ono zarachowane na poczet któregośkolwiek z tych długów zgodnie z regułami określonymi w art. 451 kc.

Według twierdzeń powódki, po otrzymaniu faktury od spółki (...), wynagrodzenie należne tej spółce za wykonanie kontenerów, zarachowywała w pierwszej kolejności na poczet długu wynikającego z bieżącej sprzedaży (...), a w dalszej kolejności na poczet zadłużenia objętego wyżej wymienionymi nakazami zapłaty wydanymi w 2004 r. Skomplikowany mechanizm dokonywanych rozliczeń został zaprezentowany przez strony w pismach procesowych z dnia 13.08.2014 r. – pozwanej(K:309-313) i z dnia 2.09.2014 – powódki (k393-399) a ich wynik wskazywał istotne różnice. Dla ustalenia, które z zaprezentowanych rozliczeń jest prawidłowe niezbędne były wiadomości specjalne z dziedziny księgowości, wymagające przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego (art. 278 kpc).

Ciężar przeprowadzenia tego dowodu obciążał pozwaną, skoro z podniesionego przez siebie zarzutu spełnienia świadczenia wyprowadzała korzystne dla siebie skutki prawne (art. 6 kc). Dowodu takiego pozwana jednak nie przeprowadziła, a więc nie wykazała, że wykazywany przez powodową spółkę sposób zarachowania należnego spółce (...) wynagrodzenia za wyprodukowane kontenery był wadliwy, zaś prawidłowe jego rozliczenie spowodowałoby zaspokojenie wierzytelności powódki wobec spółki (...), a w konsekwencji także wobec odpowiadającego subsydiarnie za ten dług J. K. (1) (stwierdzonego prawomocnym nakazem zapłaty w sprawie (...)). Z omówionych względów

podnoszony przez pozwaną zarzut dotyczący wygaśnięcia wierzytelności powódki wobec dłużnika J. K. (1) nie mógł zostać uwzględniony nawet gdyby przyjąć dopuszczalność jego zgłoszenia w niniejszym procesie. Podsumowując ten wątek rozważań stwierdzić więc trzeba, że wbrew zarzutom apelacji pozwanej powód wykazał istnienie wierzytelności podlegającej ochronie pauliańskiej. Wykazał także istnienie pozostałych prawidłowo ustalonych i ocenionych przez Sąd Okręgowy przesłanek tej ochrony, co wobec ich niekwestionowania w apelacji pozwala na podzielenie argumentacji Sądu I-instancji, bez konieczności jej powtarzania.

Nie zasługuje także na uwzględnienie podniesiony w uzasadnieniu apelacji zarzut dotyczący uznania za bezskuteczną całej czynności prawnej dokonanej przez pozwaną z jej rodzicami J. K. (1) i M. K. (1) w sytuacji, gdy M. K. (1) nie była i nie jest dłużnikiem powódki. Kwestia ta była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który w dwóch uchwałach z dnia 12 maja 2011 r, w sprawach III CZP 15/11 (OSNC 2012/1/1) i III CZP 19/11 (OSNC2011/12/132) wyraził pogląd, że wierzyciel, którego dłużnikiem jest jeden z małżonków, może żądać na podstawie art. 527 § 1 kc uznania za bezskuteczną czynności prawnej dokonanej przez obu małżonków i dotyczących ich majątku wspólnego, gdy małżonek dłużnika nie wyraził zgody na zaciągnięcie zobowiązania w myśl art. 41 § 1 kro.

Pogląd ten, w całości akceptowany przez Sąd Apelacyjny, ma odpowiednie odniesienie do rozpoznawanej sprawy, mimo że nie występuje tu element braku zgody małżonki dłużnika na zaciągnięcie zobowiązania przez dłużnika, bowiem zobowiązanie dłużnika nie powstało w wyniku czynności prawnej, lecz wynikało z jego odpowiedzialności za zobowiązanie spółki (...), jako członka zarządu tej spółki (art. 299 ksh). W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że tego rodzaju odpowiedzialność ma charakter odszkodowawczy, oparty na przepisach regulujących odpowiedzialność deliktową. Oznacza to, że pozycja prawna małżonka dłużnika odpowiadającego z deliktu jest taka sama jak małżonka dłużnika, który nie wyraził zgody na zaciągnięcie zobowiązania, w rozumieniu art. 41 § 2 kro. W uzasadnieniach powołanych uchwał Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w obecnym stanie prawnym małżonek dłużnika nieudzielający zgody na zaciągnięcie zobowiązania (a odpowiednio także małżonek dłużnika odpowiadającego z deliktu), nie odpowiada w zasadzie za to zobowiązanie nawet majątkiem wspólnym. Z rozwiązaniem takim zostało skorelowane – przewidziane w art. 52 § 1 a kro – uprawnienie przysługujące wierzycielowi, jeżeli uprawdopodobni, że zaspokojenie wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym wymaga dokonania podziału majątku wspólnego małżonków. Wówczas otwiera się możliwość zaspokojenia należności wierzyciela z majątku osobistego zadłużonego małżonka i w ten sposób dochodzi też do zagwarantowania stosownej ochrony prawnej także małżonkowi, który wcześniej nie wyraził zgody na zaciągnięcie zobowiązania przez współmałżonka. Jednakże charakter instytucji skargi pauliańskiej, a w szczególności jej ochronny cel przemawia za tym, aby dopuścić skuteczność tej skargi także wówczas, gdy nielojalne wobec wierzyciela rozporządzenie majątkowe podejmowane było nie tylko przez małżonków mających status dłużników w rozumieniu art. 527 kc, ale przynajmniej z udziałem jednego takiego dłużnika. Sam udział małżonka niebędącego dłużnikiem w czynności prawnej noszącej cechy czynności fraudacyjnej jest wystarczającą okolicznością przemawiającą za możliwością uznania całej czynności prawnej za bezskuteczną wobec wierzyciela (art. 532 kc), a nie tylko za zakwestionowaniem jej skuteczności wobec zadłużonego dłużnika. Przepisy art. 531 §1 kc i art. 532 kc, a także wyraźnie egzekucyjny cel skargi pauliańskiej przesądzają o możliwości uznania za bezskuteczną całej czynności prawnej, a nie tylko jej części ujętej podmiotowo lub przedmiotowo. Z wyżej przedstawionych względów, omawiany zarzut apelacji pozwanej, nie mógł podważyć prawidłowości zaskarżonego wyroku.

Bezzasadnie zarzucała też skarżąca naruszenie art. 98 § 1 kpc poprzez zasądzenie od pozwanej kwoty 11.908 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, podczas gdy jej zdaniem – wartość przedmiotu sporu już w chwili wniesienia pozwu wynosiła 135.000 zł, a nie jak błędnie podała powódka – 165.810,36, a więc opłata od pozwu winna wynosić 6.750 zł, a nie 8.291 zł.

Wartość przedmiotu sporu należy do tzw. obligatoryjnych wymogów formalnych pozwu o prawa majątkowe i winna być oznaczona już w samym pozwie, jako piśmie wszczynającym postępowanie (art. 187 § 1 pkt 1 kpc). Oznaczenie

to nie wiąże Sądu, który – stosownie do treści art. 25 §1 kpc – może na posiedzeniu niejawnym sprawdzić wartość przedmiotu sporu

i zarządzić w tym celu dochodzenie. Sprawdzenie wartości przedmiotu sporu przez Sąd z urzędu może jednak nastąpić tylko w porządkowej fazie postępowania, do chwili doręczenia odpisu pozwu pozwanemu. Po doręczeniu odpisu pozwu pozwanemu sprawdzenie wartości przedmiotu sporu możliwe jest jedynie na zarzut pozwanego, zgłoszony przed wdaniem się w spór

co do istoty sprawy (art. 25 § 2 kpc). Po wdaniu się przez pozwanego w spór co do istoty sprawy, następuje stabilizacja wskazanej przez powoda w pozwie wartości przedmiotu sporu i nie jest możliwe jej badanie ani przez Sąd z urzędu, ani na zarzut pozwanego.

W niniejszej sprawie powódka w pozwie oznaczyła wartość przedmiotu sporu

na 165.810,36 zł i od tej wartości uściła opłatę sądową w wysokości 8.291 zł. Sąd I instancji nie sprawdzał wartości przedmiotu sporu z urzędu, także pozwany nie zgłosił wobec tej wartości zarzutu. W pierwszym piśmie procesowym złożonym w sprawie, stanowiącym odpowiedź na pozew, wdał się w spór co do jej istoty. Oznacza to, że wskazana przez powoda wartość przedmiotu sporu uległa stabilizacji i nie może być obecnie skutecznie zakwestionowana. W konsekwencji uiszczona przez powoda opłata od pozwu w wysokości 8.291 zł, jako składnik poniesionych przez powoda kosztów procesu (art. 98 § 2 kpc), podlega uwzględnieniu w sumie zasądzonych na jego rzecz kosztów, na podstawie art. 98 § 1 kpc.

Mając powyższe względy na uwadze, Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc, art. 99 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc oraz § 12 ust 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.